

○ คำพิพากษา  
(อุทธรณ์)



(จ. ๒๒)

คดีหมายเลขดำที่ อ. ๘๔๓-๘๔๔/๒๕๕๑

คดีหมายเลขแดงที่ อ. ๒๒๓-๒๒๔/๒๕๕๑

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์

ศาลปกครองสูงสุด

วันที่ ๘

เดือน สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๕๔

คดีหมายเลขดำที่ อ. ๘๔๓/๒๕๕๑

คดีหมายเลขแดงที่ อ. ๒๒๓/๒๕๕๑

ระหว่าง { นางช่อม เตียงขุนทด  
สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดชัยภูมิ ที่ ๑  
ผู้ว่าราชการจังหวัดชัยภูมิ ที่ ๒

ผู้ฟ้องคดี

ผู้ถูกฟ้องคดี

เรื่อง คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐออกคำสั่งโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย (อุทธรณ์คำพิพากษา)

คดีหมายเลขดำที่ อ. ๘๔๔/๒๕๕๑

คดีหมายเลขแดงที่ อ. ๒๒๔/๒๕๕๑

ระหว่าง { นายห้วง เตียงขุนทด  
สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดชัยภูมิ ที่ ๑  
ผู้ว่าราชการจังหวัดชัยภูมิ ที่ ๒

ผู้ฟ้องคดี

ผู้ถูกฟ้องคดี

เรื่อง คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐออกคำสั่งโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย (อุทธรณ์คำพิพากษา)



/ผู้ฟ้องคดีที่ ๑...

ผู้ฟ้องคดีที่ ๑ ยื่นอุทธรณ์คำพิพากษา ในคดีหมายเลขดำที่ ๑๑๔/๒๕๔๘ หมายเลขแดงที่ ๑๙๙/๒๕๕๑ และผู้ฟ้องคดีที่ ๒ ยื่นอุทธรณ์คำพิพากษา ในคดีหมายเลขดำที่ ๒๙๕/๒๕๔๘ หมายเลขแดงที่ ๒๐๐/๒๕๕๑ ของศาลปกครองชั้นต้น (ศาลปกครองนครราชสีมา) คดีทั้งสองสำนวนนี้ ศาลปกครองชั้นต้น (ศาลปกครองนครราชสีมา) ได้สั่งให้รวมพิจารณาเข้าด้วยกัน โดยให้สำนวนคดีหมายเลขดำที่ ๑๑๔/๒๕๔๘ หมายเลขแดงที่ ๑๙๙/๒๕๕๑ เป็นสำนวนคดีหลัก และให้เรียกผู้ฟ้องคดีในคดีหมายเลขดำที่ ๑๑๔/๒๕๔๘ หมายเลขแดงที่ ๑๙๙/๒๕๕๑ ว่าผู้ฟ้องคดีที่ ๑ เรียกผู้ฟ้องคดีในคดีหมายเลขดำที่ ๒๙๕/๒๕๔๘ หมายเลขแดงที่ ๒๐๐/๒๕๕๑ ว่าผู้ฟ้องคดีที่ ๒ และให้เรียกสำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดชัยภูมิ และผู้ว่าราชการจังหวัดชัยภูมิ ซึ่งเป็นผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองสำนวนว่า ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ตามลำดับ

คดีนี้ผู้ฟ้องคดีที่ ๑ ฟ้องว่า เดิมผู้ฟ้องคดีที่ ๑ และผู้ฟ้องคดีที่ ๒ เป็นผู้ครอบครองทำประโยชน์ในที่ดินพิพาทตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๐ โดยมีหลักฐานการเสียภาษีบำรุงท้องที่ (ภ.บ.ท.๕) ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๔ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ได้ออกทำการสำรวจและประกาศว่าที่ดินของผู้ฟ้องคดีทั้งสองอยู่ในเขตปฏิรูปที่ดิน ผู้ฟ้องคดีทั้งสองได้นำเจ้าหน้าที่ทำการรังวัดในที่ดินแปลงพิพาทและขอให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ออกหลักฐาน ส.ป.ก.๔-๐๑ ข เลขที่ ๖๔๑ เล่ม ๗ หน้า ๔๑ แปลงเลขที่ ๘ ระวาง ส.ป.ก. กลุ่มที่ ๒๗๙๑ อำเภอบำเหน็จณรงค์ จังหวัดชัยภูมิ เนื้อที่ ๗ ไร่ เป็นชื่อของนายบุญชู เตียงขุนทด บุตรของผู้ฟ้องคดีทั้งสอง ต่อมา เมื่อวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๔๕ นายบุญชูถึงแก่กรรม หลังจากนั้นนางไพรินทร์ เตียงขุนทด ซึ่งเป็นภรรยาของนายบุญชู ได้ไปยื่นเรื่องขอรับมรดกที่ดินแปลงดังกล่าวต่อผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ผู้ฟ้องคดีที่ ๑ ซึ่งเป็นมารดาของนายบุญชู ในฐานะทายาทโดยธรรมผู้มีสิทธิรับมรดกในที่ดินแปลงนี้ ได้ยื่นคัดค้านการรับมรดกสิทธิของนางไพรินทร์ ต่อผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ แต่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ได้พิจารณาให้นางไพรินทร์ซึ่งเป็นทายาทลำดับแรกของนายบุญชู เป็นผู้รับมรดกสิทธิในที่ดินแปลงดังกล่าว ผู้ฟ้องคดีที่ ๑ มอบหมายให้ผู้ฟ้องคดีที่ ๒ ยื่นอุทธรณ์คำสั่งต่อผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ต่อมา ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ มีคำสั่งยกอุทธรณ์ ผู้ฟ้องคดีที่ ๑ เห็นว่าการกระทำของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ เป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๓๙ แห่งพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ ที่กำหนดให้สิทธิในที่ดินซึ่งดำเนินการโดยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมจะทำการแบ่งแยกหรือโอนสิทธิในที่ดินนั้นไปยังผู้อื่นมิได้ เว้นแต่จะเป็นการตกทอดทางมรดกแก่ทายาทโดยธรรม เมื่อผู้ฟ้องคดีที่ ๑ เป็นทายาทโดยธรรมมีสิทธิรับมรดกตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๖๒๙ และมาตรา ๑๖๓๑ กรณีจึงเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมแก่ผู้ฟ้องคดีทั้งสอง จงใจเลือก

นายบุญชู



ไม่ปฏิบัติ...

ไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย เป็นการใช้อำนาจหน้าที่นอกเหนือขอบอำนาจของกฎหมาย และเป็นการใช้อำนาจโดยขัดต่อกฎหมายเพื่อให้ผู้ฟ้องคดีทั้งสองได้รับความเดือดร้อนและเสียหาย

ขอให้ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่ง ดังนี้

๑. เพิกถอนคำสั่งของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ที่มีคำสั่งไม่จดทะเบียนลงชื่อผู้ฟ้องคดีทั้งสองลงในหนังสือ ส.ป.ก.๔-๐๑ ข เลขที่ ๖๔๑ เล่ม ๗ หน้า ๔๑ แปลงเลขที่ ๘ ระหว่าง ส.ป.ก. กลุ่มที่ ๒๗๙๑ อำเภอบำเหน็จณรงค์ จังหวัดชัยภูมิ

๒. ให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ จดทะเบียนลงชื่อผู้ฟ้องคดีทั้งสองลงในหนังสือ ส.ป.ก.๔-๐๑ ข เลขที่ ๖๔๑ เล่ม ๗ หน้า ๔๑ แปลงเลขที่ ๘ ระหว่าง ส.ป.ก. กลุ่มที่ ๒๗๙๑ อำเภอบำเหน็จณรงค์ จังหวัดชัยภูมิ

ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ซึ่งแจ้งข้อเท็จจริงตามคำสั่งศาลว่า ปฏิรูปที่ดินจังหวัดเป็นผู้มีอำนาจพิจารณาอนุมัติการโอนและการตกทอดทางมรดกในที่ดินที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ จัดให้แก่เกษตรกรโดยการให้เช่าหรือเช่าซื้อ ทั้งนี้ ตามระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการโอนและการตกทอดทางมรดกสิทธิการเช่าหรือเช่าซื้อที่ดินในการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๓๕ ระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการโอนและการตกทอดทางมรดกสิทธิการเช่าหรือเช่าซื้อที่ดินในการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๖ ส่วนที่ดินพิพาทเป็นที่ดินของรัฐ การพิจารณาการขอรับมรดกสิทธิการเช่าทำประโยชน์ในที่ดินแปลงดังกล่าวจะพิจารณาตามมติที่ประชุมคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (คปก.) ครั้งที่ ๗/๒๕๔๔ เมื่อวันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๔๔ เรื่องที่ ๓.๕ เกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในการโอนหรือการตกทอดทางมรดกสิทธิการเช่าทำประโยชน์ในที่ดิน ส่วนผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งของปฏิรูปที่ดินจังหวัดดังกล่าว คือ หัวหน้าส่วนราชการประจำจังหวัด ซึ่งก็คือผู้ว่าราชการจังหวัด ทั้งนี้ ตามกฎกระทรวง ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๔๐) ออกตามความในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙

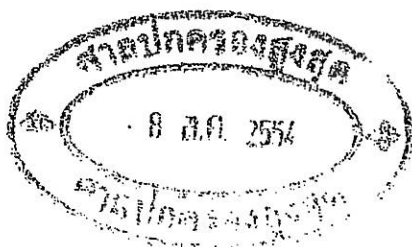
ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองให้การว่า การจัดที่ดินให้กับเกษตรกรรายนายบุญชู เดียงขุนทด บุตรของผู้ฟ้องคดีทั้งสองนั้น เป็นกรณีที่เกษตรกรมีเพียงสิทธิการเช่าทำประโยชน์ตามที่ได้รับอนุญาต กรรมสิทธิ์ในที่ดินยังคงเป็นของสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) การโอนและการตกทอดทางมรดกสิทธิการเช่าทำประโยชน์ในที่ดินแปลงพิพาทดังกล่าวจึงไม่อยู่ในกระบวนการที่กฎหมายกำหนดที่จะให้สิทธิไว้ ทั้งนี้ สิทธิการเช่าทำประโยชน์

ผู้ฟ้องคดี

ขอศาลมีคำสั่ง

(ในนาม อ.ร.อ.อ.อ.)

ขอศาลมีคำสั่ง



/เป็นสิทธิ...

เป็นสิทธิเฉพาะตัวของเกษตรกรผู้ได้รับอนุญาต หากเกษตรกรผู้ได้รับอนุญาตถึงแก่กรรม  
ส.ป.ก. สามารถคัดเลือกเกษตรกรเข้าทำประโยชน์ในที่ดินนั้นแทน โดยอาศัยกระบวนการ  
จัดที่ดินตามมาตรา ๓๐ วรรคหก แห่งพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม  
พ.ศ. ๒๕๑๘ โดยคณะกรรมการอาจกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ ให้มีการโอนหรือตกทอด  
ทางมรดกได้ ซึ่งคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (คปก.) ได้มีมติอนุมัติหลักเกณฑ์  
การโอนและตกทอดทางมรดกสิทธิของเกษตรกรผู้ได้รับสิทธิจากการปฏิรูปที่ดิน ในการประชุม  
ครั้งที่ ๕/๒๕๓๓ เมื่อวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๓๓ โดยหลักเกณฑ์ดังกล่าวมีการแก้ไขปรับปรุง  
โดยมติ คปก. ในการประชุมครั้งที่ ๗/๒๕๔๔ เมื่อวันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๔๔ ทั้งนี้ ได้มี  
การแจ้งเวียนมติดังกล่าวตามหนังสือสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ที่ กษ ๑๒๐๕ว ๗๒  
ลงวันที่ ๒๒ มกราคม ๒๕๔๕ เรื่อง มติ คปก. เกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในการพิจารณาการโอนและ  
การตกทอดทางมรดกสิทธิการเข้าทำประโยชน์ โดยข้อ ๒ ของหลักเกณฑ์ดังกล่าวกำหนดว่า  
ให้ปฏิรูปที่ดินจังหวัดเป็นผู้มีอำนาจพิจารณาอนุมัติการโอนและการตกทอดทางมรดก  
สิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินได้ในกรณีดังต่อไปนี้... ๒.๒ การตกทอดทางมรดกสิทธิ  
การเข้าทำประโยชน์ในที่ดินให้ดำเนินการ ดังนี้ ๒.๒.๑ ให้สิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดิน  
ตกแก่เกษตรกรซึ่งเป็นสามีหรือภริยาของเกษตรกรผู้ได้รับสิทธิการเข้าทำประโยชน์  
เป็นอันดับแรก ดังนั้น ในการพิจารณาการรับมรดกสิทธิในที่ดินซึ่งนางไพรินทร์ เดียงขุนทด  
ได้ยื่นคำขอรับมรดกสิทธิเมื่อวันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๔๗ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ได้ตรวจสอบ  
เอกสารหลักฐานและข้อมูลการสอบสวนสิทธิของนายบุญชู เดียงขุนทด เมื่อวันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์  
๒๕๔๓ ปรากฏว่านายบุญชูเจ้ามรดกแจ้งว่านางไพรินทร์เป็นภรรยาของตน โดยการพิจารณา  
อนุญาตนั้นเป็นอำนาจของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ซึ่งได้อนุญาตให้นางไพรินทร์รับมรดกสิทธิ  
ในที่ดินแปลงดังกล่าว และได้ประกาศให้ผู้มีส่วนได้เสียคัดค้าน อันเป็นการปฏิบัติตามมติ คปก.  
ครั้งที่ ๗/๒๕๔๔ เมื่อวันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๔๔ ทุกประการ ต่อมา เมื่อวันที่ ๒๑ กันยายน  
๒๕๔๗ ผู้ฟ้องคดีที่ ๑ ได้ยื่นคำร้องขอคัดค้านการรับมรดกสิทธิในที่ดินแปลงดังกล่าว  
โดยอ้างว่าผู้ฟ้องคดีที่ ๑ เป็นผู้มอบที่ดินดังกล่าวให้แก่นายบุญชู ซึ่งเป็นบุตรชาย และ  
ผู้ฟ้องคดีที่ ๑ ยังคงทำประโยชน์ในที่ดินตลอดมาจนถึงปัจจุบัน ส่วนนางไพรินทร์มิได้  
เข้าทำประโยชน์ในที่ดินตั้งแต่นายบุญชูเสียชีวิต เมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๕ จากนั้นเมื่อวันที่  
๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๔๗ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ได้เรียกผู้ฟ้องคดีที่ ๑ และนางไพรินทร์มาเจรจา  
ตกลงกันแต่ไม่สามารถตกลงกันได้ เมื่อวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๔๗ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑

นางผู้ฟ้อง



จึงส่ง...

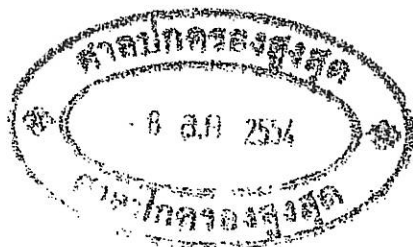
จึงส่งเจ้าหน้าที่ดำเนินการตรวจสอบการทำประโยชน์ในที่ดิน จากการสอบถามนายเจริญ  
เถินมงคล ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๑๔ ตำบลบ้านชน อำเภอบำเหน็จณรงค์ และนายโลม ปราบโจร  
ชาวบ้านในหมู่บ้าน ปรากฏว่านางไพรินทร์ได้ร่วมทำประโยชน์ในที่ดินพิพาทกับนายบุญชู  
ตลอดมา ภายหลังกายบุญชูเสียชีวิตเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๕ นางไพรินทร์ยังคงทำประโยชน์ในที่ดิน  
จนถึงปี พ.ศ. ๒๕๔๗ นางไพรินทร์ได้มีสามีใหม่ ผู้ฟ้องคดีที่ ๑ จึงให้นายวิชาญ เตียงขุนทด  
น้องชายของนายบุญชูเข้าทำประโยชน์ในที่ดินพิพาทเพื่อขัดขวางนางไพรินทร์มิให้เข้า  
ทำประโยชน์ในที่ดินดังกล่าว เนื่องจากไม่พอใจที่นางไพรินทร์มีสามีใหม่ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑  
จึงพิจารณาโดยใช้หลักเกณฑ์ตามมติ คปท. ครั้งที่ ๗/๒๕๔๔ เมื่อวันที่ ๘ พฤศจิกายน  
๒๕๔๔ ที่กำหนดให้สิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินตกทอดทางมรดกแก่เกษตรกรซึ่งเป็น  
สามีหรือภริยาของเกษตรกรผู้ได้รับสิทธิการเข้าทำประโยชน์เป็นลำดับแรก เมื่อนางไพรินทร์  
เป็นภรรยาโดยชอบด้วยกฎหมายของนายบุญชู ปรากฏตามใบสำคัญการสมรสเลขทะเบียน  
ที่ ๓๖/๑๐๓๗๒ ลงวันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๓๙ และทำประโยชน์ในที่ดินพิพาทอยู่จริง เมื่อวันที่  
๒๙ ธันวาคม ๒๕๔๗ ปฏิรูปที่ดินจังหวัดชัยภูมิจึงพิจารณาให้นางไพรินทร์เป็นผู้รับมรดก  
สิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดิน ส.ป.ก. ๔ - ๐๑ ข เลขที่ ๖๔๑ เล่ม ๗ หน้า ๔๑ แปลง  
เลขที่ ๘ ระวัง ส.ป.ก. กลุ่มที่ ๒๗๙๑ หลังจากนั้น ผู้ฟ้องคดีที่ ๑ ได้มอบให้ผู้ฟ้องคดีที่ ๒  
ยื่นอุทธรณ์คัดค้านคำสั่งปฏิรูปที่ดินจังหวัดชัยภูมิ โดยอ้างเหตุผลแต่เพียงว่านางไพรินทร์  
กระทำไม่ยุติต่อผู้ฟ้องคดีทั้งสอง ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ พิจารณาแล้วเห็นว่าผู้ฟ้องคดีที่ ๒  
มิใช่ผู้ยื่นคัดค้านการรับมรดกสิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินของนางไพรินทร์ และ  
ในอุทธรณ์ไม่ปรากฏกรณีโต้แย้งว่าคำสั่งของปฏิรูปที่ดินจังหวัดชัยภูมิไม่ชอบด้วยกฎหมาย  
ด้วยเหตุใด ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ จึงมีคำสั่งยกอุทธรณ์ของผู้ฟ้องคดีที่ ๒ เมื่อวันที่ ๒๘ เมษายน  
๒๕๔๘ จากข้อเท็จจริงดังกล่าวจะเห็นได้ว่าผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองมิได้เลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม  
แก่ผู้ฟ้องคดีที่ ๑ จึงไม่ถือว่ามีเหตุอันควรไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ใช้อำนาจหน้าที่นอกเหนือ  
ขอบอำนาจ อันเป็นการใช้อำนาจที่ขัดต่อกฎหมายเพื่อให้ผู้ฟ้องคดีได้รับความเดือดร้อน  
และเสียหายตามที่ผู้ฟ้องคดีกล่าวอ้าง ส่วนที่ผู้ฟ้องคดีกล่าวอ้างว่าผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสอง  
กระทำการฝ่าฝืนต่อมาตรา ๓๙ แห่งพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม  
พ.ศ. ๒๕๑๘ นั้น ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองชี้แจงว่ามาตราดังกล่าวใช้ในกรณีที่เกษตรกรได้จ่าย  
ค่าเช่าซื้อที่ดินให้แก่ ส.ป.ก. ครบถ้วนแล้ว และ ส.ป.ก. ได้โอนกรรมสิทธิ์ในที่ดินแปลงนั้น

นายบุญชู

๐/

นายบุญชู

นายบุญชู



ให้แก่...

ให้แก่เกษตรกร แต่กรรมสิทธิ์ในที่ดินพิพาทเป็นของ ส.ป.ก. จึงไม่ใช่กรณีที่จะนำข้อกฎหมายดังกล่าวมาใช้ในการพิจารณา

ผู้ฟ้องคดีที่ ๑ คัดค้านคำให้การว่า ตามที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ อ้างว่าได้ปฏิบัติตามมาตรา ๓๐ วรรคหก แห่งพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ และมติ คปก. ครั้งที่ ๗/๒๕๔๔ เมื่อวันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๔๔ นั้น ตามพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ ได้กำหนดไว้ชัดเจนแล้วว่าแต่ละขั้นตอนเจ้าหน้าที่จะต้องปฏิบัติอย่างไรบ้าง โดยมาตรา ๒๕ ถึง มาตรา ๒๘ เป็นเรื่องเกี่ยวกับการจัดการเพื่อให้ได้มาซึ่งที่ดินเพื่อใช้ในการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมและอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานในการรวบรวมที่ดิน เมื่อ ส.ป.ก. ได้ที่ดินมาแล้ว การจัดที่ดินให้เกษตรกรหรือสถาบันทางการเกษตรจะเป็นไปตามเงื่อนไขและวิธีการที่ระบุไว้ในมาตรา ๓๐ (๑) (๒) และ (๓) นอกจากนี้ มาตรา ๓๐ วรรคห้า ได้บัญญัติให้อำนาจ ส.ป.ก. จัดที่ดินหรือสงฆ์หรือทรัพย์ให้แก่บุคคลเช่าหรือเช่าซื้อได้ และมาตรา ๓๐ วรรคหก บัญญัติว่า การจัดที่ดินให้เช่าหรือเช่าซื้อตามมาตรานี้ไม่อยู่ภายใต้แห่งกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมการเช่าหรือเช่าซื้อและสิทธิการเช่าหรือเช่าซื้อดังกล่าวจะโอนแก่กันได้หรือตกทอดทางมรดกได้ตามหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด ดังนั้น ความหมายในการโอนมรดกตามมาตรา ๓๐ วรรคหก เป็นการโอนหรือตกทอดทางมรดกเฉพาะเรื่องเช่าหรือเช่าซื้อ แต่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ก็เลือกที่จะหยิบยกมาเพียงคำว่า ตกทอดทางมรดก มาพิจารณาโดยมิได้พิจารณาคำว่า เช่าหรือเช่าซื้อ ประกอบด้วย จึงชี้ให้เห็นว่าการพิจารณาดังกล่าวเป็นการใช้ดุลพินิจที่ไม่ชอบ และเป็นการเลือกปฏิบัติเพื่อให้ผู้หนึ่งผู้ใดได้ประโยชน์และเพื่อให้ผู้ฟ้องคดีทั้งสองเสียประโยชน์ เพราะการฟ้องคดีนี้ไม่มีข้อกฎหมายหรือส่วนหนึ่งส่วนใดในการเรียกร้องสิทธิทางมรดกหรือส่วนหนึ่งส่วนใดเกี่ยวกับมรดกที่เป็นเรื่องสิทธิการเช่าหรือเช่าซื้อเลย นอกจากนี้ การนำมติที่ประชุมครั้งที่ ๗/๒๕๔๔ เมื่อวันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๔๔ มาใช้กับคดีนี้ยังเป็นการใช้ดุลพินิจและอำนาจหน้าที่เกินกว่าขอบอำนาจกฎหมายที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ไม่ได้ดำเนินการตามมาตรา ๓๙ จึงเป็นการโต้แย้งสิทธิของผู้ฟ้องคดีทั้งสอง เพราะมาตรา ๓๙ เป็นเรื่องที่เจ้ามรดกเป็นบุคคลได้รับสิทธิโดยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมแล้ว ดังนั้น จะโอนสิทธิไปยังผู้อื่นจึงต้องอยู่ภายใต้บังคับมาตรา ๓๙ กล่าวคือ ๑. ถ้าผู้ได้รับสิทธิประสงค์จะโอนสิทธินั้นต้องแสดงเจตนาโดยโอนให้แก่สถาบันเกษตรกร หรือ ส.ป.ก. จะโอนให้บุคคลอื่นนอกจากนี้ไม่ได้ ๒. โอนโดยผล

นายอรรถสิทธิ์



/ของกฎหมาย...

ของกฎหมาย คือ เมื่อผู้ได้รับสิทธิโดยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมถึงแก่กรรมลง ให้ตกทอดมรดกแก่ทายาทโดยธรรม เมื่อพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ ไม่ได้กำหนดความหมายคำว่า มรดก และคำว่า ทายาทโดยธรรมไว้ จึงต้องใช้ความหมายตามมาตรา ๑๖๐๐ และมาตรา ๑๖๐๓ วรรคสอง ประกอบกับมาตรา ๑๖๒๙ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งเป็นกฎหมายใกล้เคียง ผู้ฟ้องคดีทั้งสองจึงเป็นทายาทโดยธรรมและมีสิทธิในที่ดินตามคำฟ้อง นอกจากนี้ ตามพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ มาตรา ๓๙ ไม่มีข้อกำหนดหรือข้อห้ามมิให้นำประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาบังคับใช้ ซึ่งต่างจากมาตรา ๓๐ วรรคหก กำหนดมิให้นำกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมการเช่าหรือการเช่าซื้อมาใช้บังคับ ส่วนกรณีที่ถูกฟ้องคดีทั้งสองได้อ้างมติ คปท. ครั้งที่ ๗/๒๕๔๔ เมื่อวันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๔๔ นั้น เห็นว่ามติดังกล่าวใช้กับกรณีตามมาตรา ๓๙ ไม่ได้ เนื่องจากมาตรา ๓๙ กำหนดว่า การโอนสิทธิในที่ดินหรือการตกทอดทางมรดกให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง มิใช่ตามมติ คปท.

ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองให้การเพิ่มเติมว่า ในการพิจารณาโอนสิทธิและรับมรดกสิทธิตามมติ คปท. ครั้งที่ ๗/๒๕๔๔ เมื่อวันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๔๔ นั้น ได้กำหนดให้ปฏิรูปที่ดินจังหวัดเป็นผู้มีอำนาจพิจารณาการขอโอนหรือขอรับมรดกสิทธิบางกรณี เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพให้การทำงานโดยมติ คปท. ครั้งที่ ๕/๒๕๓๓ (ที่ถูกคือ ครั้งที่ ๓/๒๕๓๓ เมื่อวันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๓๓) ได้กำหนดขั้นตอนของสิทธิที่จะได้รับการปฏิรูปที่ดินไว้ ๓ ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ ๑ เป็นขั้นตอนการคัดเลือกเกษตรกรและมีแปลงที่ดินให้แก่เกษตรกรแล้ว แต่ยังไม่ได้ทำสัญญาเช่าหรือเช่าซื้อที่ดินกับ ส.ป.ก. เกษตรกรมีเพียงสิทธิเข้าทำประโยชน์ตามที่ได้รับอนุญาต โดยกรรมสิทธิ์ในที่ดินยังเป็นของ ส.ป.ก. การโอนและการตกทอดทางมรดกไม่ได้อยู่ในกระบวนการที่กฎหมายกำหนดที่จะให้สิทธิไว้ สิทธิการเข้าทำประโยชน์จึงเป็นสิทธิเฉพาะตัวเกษตรกร หากเกษตรกรถึงแก่กรรม ส.ป.ก. สามารถคัดเลือกเกษตรกรเข้าทำประโยชน์ในที่ดินนั้นแทนโดยอาศัยกระบวนการจัดที่ดินตามมาตรา ๓๐ แห่งพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ หรือคณะกรรมการอาจกำหนดระเบียบหลักเกณฑ์ วิธีการ ให้มีการโอนหรือการตกทอดทางมรดกได้ ขั้นตอนที่ ๒ เกษตรกรที่ได้รับคัดเลือกให้เข้าทำประโยชน์ได้เข้าทำสัญญาเช่าหรือสัญญาเช่าซื้อที่ดินกับ ส.ป.ก. แล้ว สิทธิการเช่าหรือเช่าซื้อดังกล่าวจะโอนแก่กันได้

สืบมา...

๑/๑

๑/๑

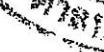
๑/๑



/หรือตกทอด...

กรณีการโอนสิทธิที่เป็นมูลเหตุแห่งการฟ้องคดีนี้อยู่ในหลักเกณฑ์ขั้นตอนที่ ๑ ซึ่งต้องอาศัยมาตรา ๓๐ แห่งพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ ที่ให้อำนาจ คปก. กำหนดระเบียบ หลักเกณฑ์ วิธีการ ในการโอนและตกทอดทางมรดกสิทธิได้ ส่วนกรณีที่ผู้ฟ้องคดีทั้งสองกล่าวอ้างว่าผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองไม่ยกมาตรา ๓๐ แห่งพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ มาพิจารณาทั้งมาตรา โดยยกมาเฉพาะ มาตรา ๓๐ วรรคหก แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวมาพิจารณานั้น เนื่องจากมาตรา ๓๐ เป็นรายละเอียดเกี่ยวกับการจัดที่ดิน แต่กรณีที่ได้แย้งกันอยู่เป็นกรณีที่อยู่ในขั้นตอนที่ ๑ คือ เกษตรกรได้รับสิทธิการเข้าทำประโยชน์แล้ว เมื่อเกษตรกรผู้ได้รับสิทธินั้นได้เสียชีวิตลง จึงเกี่ยวข้องเฉพาะมาตรา ๓๐ วรรคหก แห่งพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ ซึ่งบัญญัติให้การโอนและตกทอดทางมรดกเป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองจึงไม่นำมาตรา ๓๐ มาพิจารณาทั้งมาตรา ส่วนกรณีที่อยู่ในขั้นตอนที่ ๒ คปก. ได้อาศัยอำนาจตามมาตรา ๓๐ วรรคหก ดังกล่าว ออกระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการโอนและการตกทอดทางมรดกสิทธิการเช่าหรือเช่าซื้อที่ดินในการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๓๕ และระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการโอนและการตกทอดทางมรดกสิทธิการเช่าหรือเช่าซื้อที่ดินในการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๖ มาใช้

ตามที่ผู้ฟ้องคดีทั้งสองกล่าวอ้างว่า ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองเลือกหยิบยกเพียงคำว่า ตกทอดทางมรดก โดยไม่นำคำว่า เช่าหรือเช่าซื้อ มาพิจารณา เป็นการใช้ดุลพินิจที่ไม่ชอบนั้น ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองชี้แจงว่า เนื่องจากที่ดินพิพาทอยู่ในขั้นตอนการคัดเลือกเกษตรกรในขั้นตอนที่ ๑ จึงต้องพิจารณาตามมาตรา ๓๐ แห่งพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดิน



/เพื่อเกษตรกรรม...



ดังนั้น ผลของคำพิพากษาในคดีที่ผู้ฟ้องคดีที่ ๑ ยื่นฟ้องคดีต่อศาลปกครอง ย่อมไม่มีผลถึงผู้ฟ้องคดีที่ ๒ ด้วย ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ พิจารณาอุทธรณ์ของผู้ฟ้องคดีที่ ๒ แล้ว ได้มีคำสั่งยกอุทธรณ์ โดยมีหนังสือจังหวัดชัยภูมิ ที่ ขบ ๐๐๑๑/๑๗๗๓๐ ลงวันที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๔๘ แจ้งให้ผู้ฟ้องคดีที่ ๒ ทราบ จึงฟ้องคดีเพื่อขอให้ศาลเพิกถอนคำสั่งของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ที่มีคำสั่งไม่จดทะเบียนใส่ชื่อผู้ฟ้องคดีที่ ๒ ลงในหนังสือ ส.ป.ก. ๔ - ๐๑ ข เลขที่ ๖๔๑ เล่ม ๗ หน้า ๔๑ แปลงเลขที่ ๘ ระวัง ส.ป.ก. กลุ่มที่ ๒๗๙๑ และขอให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ จดทะเบียนใส่ชื่อผู้ฟ้องคดีที่ ๒ ลงในหนังสือ ส.ป.ก. ๔ - ๐๑ ข เลขที่ ๖๔๑ เล่ม ๗ หน้า ๔๑ แปลงเลขที่ ๘ ระวัง ส.ป.ก. กลุ่มที่ ๒๗๙๑ ด้วย

ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองให้การในคดีหมายเลขดำที่ ๒๔๕/๒๕๔๘ โดยมีสาระเช่นเดียวกับคำให้การและคำให้การเพิ่มเติมของผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองในคดีหมายเลขดำที่ ๑๑๔/๒๕๔๘ และชี้แจงเพิ่มเติมว่า ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ยังคงเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในที่ดินพิพาทตามมาตรา ๓๖ ทวิ แห่งพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ ที่ดินดังกล่าวจึงยังคงอยู่ในอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของ คปก. ตามมาตรา ๑๙ แห่งพระราชบัญญัติเดียวกัน สิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินเป็นสิทธิเฉพาะตัวของเกษตรกรซึ่งได้รับอนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ในที่ดิน ตามระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการคัดเลือกเกษตรกรซึ่งจะมีสิทธิได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๓๕ โดยหากเกษตรกรผู้นั้นถึงแก่กรรม ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ สามารถคัดเลือกเกษตรกรเข้าทำประโยชน์ในที่ดินนั้นได้ โดยพิจารณาตามระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการโอนและการตกทอดทางมรดกสิทธิการเข้าหรือเข้าซื้อที่ดินในการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๓๕ ประกอบกับมติ คปก. ครั้งที่ ๗/๒๕๔๔ เมื่อวันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๔๔ โดยผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ได้ส่งหนังสือสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ที่ กษ ๑๒๐๕/ว ๗๓ ลงวันที่ ๒๒ มกราคม ๒๕๔๕ เรื่อง แนวทางการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การโอนหรือการตกทอดทางมรดกสิทธิการเข้าทำประโยชน์ในเขตปฏิรูปที่ดิน ซึ่งเป็นหนังสือแจ้งเวียนมติ คปก. ครั้งที่ ๗/๒๕๔๔ เมื่อวันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๔๔ แก่ผู้ว่าราชการจังหวัดทั่วประเทศ ต่อศาลเพื่อประกอบการพิจารณา

ในคดีนี้

๐๙

๐๙

๐๙

๐๙



/ผู้ถูกฟ้องคดี...

ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองชี้แจงตามคำสั่งศาลว่า กรณีที่ดินมีหลักฐาน ส.ป.ก. ๔-๐๑ ข คือ ที่ดินที่เกษตรกรถือครองที่ดินอยู่ก่อนที่ ส.ป.ก. ได้ที่ดินมา และเกษตรกรผู้นั้นถือครองที่ดิน ไม่เกินจำนวนที่กฎหมายกำหนด เมื่อเกษตรกรผู้นั้นมีคุณสมบัติตามระเบียบฯ ส.ป.ก. จะออกเอกสารรับรองการทำประโยชน์ ส.ป.ก. ๔-๐๑ ข ให้ โดยกรรมสิทธิ์ในที่ดินดังกล่าว ยังเป็นของ ส.ป.ก. ตามมาตรา ๓๖ ทวิ แห่งพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ ซึ่งกรณีดังกล่าวไม่ใช่กรณีเช่าหรือเช่าซื้อที่ดินกับ ส.ป.ก. ส่วนที่ดินที่จะอยู่ในบังคับ ตามมาตรา ๓๙ แห่งพระราชบัญญัติเดียวกัน เป็นกรณีที่เกษตรกรผู้เช่าซื้อได้ชำระค่าเช่าซื้อ ให้ ส.ป.ก. จนครบถ้วน และมีการจดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์ในที่ดินให้เกษตรกรแล้ว ซึ่งการ ตกทอดแก่ทายาทโดยธรรมจะเป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนด ในกฎกระทรวง ซึ่งปัจจุบันยังไม่มีกฎกระทรวงดังกล่าว จึงต้องเป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ผู้ฟ้องคดีที่ ๒ คัดค้านคำให้การโดยมีสาระเช่นเดียวกับคำคัดค้านคำให้การ ของผู้ฟ้องคดีที่ ๑ และมีรายละเอียดเพิ่มเติมว่า 'มติ คปก. ไม่ใช่กฎกระทรวง จึงนำมาใช้ กับกรณีที่ดินตามมาตรา ๓๙ แห่งพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ ไม่ได้ และจากการพิจารณามาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ที่ดินที่นำมาปฏิรูปได้แก่ ที่ดินของรัฐ ที่ดินที่รัฐจัดซื้อจากเจ้าของที่ดิน และที่ดินที่รัฐเวนคืนมา ในกรณีที่ดินพิพาทผู้ฟ้องคดีทั้งสองครอบครองที่ดินมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๐ ต่อมา ในปี พ.ศ. ๒๕๔๐ คปก. ได้ประกาศกำหนดเขตปฏิรูปที่ดิน ผู้ฟ้องคดีทั้งสองจึงนำที่ดิน เข้าโครงการ และขอให้ใส่ชื่อนายบุญชู เตียงขุนทด บุตรชาย ในเอกสาร ส.ป.ก. ๔-๐๑ ข เพื่อสะดวกในการติดต่อกับทางราชการเนื่องจากผู้ฟ้องคดีทั้งสองมีอายุมากแล้ว ผู้ฟ้องคดี ทั้งสองเห็นว่าที่ดินพิพาทเป็นที่ดินที่ ส.ป.ก. จัดซื้อหรือที่ดินที่เวนคืนมา ตามมาตรา ๒๘ แห่งพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ ซึ่ง ส.ป.ก. ต้องดำเนินการ จัดที่ดินดังกล่าวให้แก่เกษตรกร ตามมาตรา ๓๐ (๑) (๒) และ (๓) แห่งพระราชบัญญัติ ดังกล่าว ทั้งมีอำนาจให้เกษตรกรเช่าหรือเช่าซื้อที่ดินดังกล่าวได้ ตามมาตรา ๓๐ วรรคห้า และมาตรา ๓๐ วรรคหก แห่งพระราชบัญญัติเดียวกันได้บัญญัติถึงการตกทอดทางมรดก ของสิทธิการเช่าหรือเช่าซื้อที่ดิน ซึ่งได้บัญญัติให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ที่คณะกรรมการกำหนด แต่กรณีของผู้ฟ้องคดีทั้งสองไม่ใช่เรื่องการตกทอดทางมรดก ในสิทธิการเช่าหรือเช่าซื้อ การที่ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองนำมติ คปก. ในการประชุมครั้งที่

๑๑/๒๕๔๔

(นาย...)

...



๑๗/๒๕๔๔...

๗/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๔๔ มาใช้กับกรณีของผู้ฟ้องคดีทั้งสอง จึงเป็นการใช้ดุลพินิจและอำนาจที่เกินกว่าขอบอำนาจกฎหมาย

ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองยื่นคำให้การเพิ่มเติมในคดีหมายเลขดำที่ ๒๘๕/๒๕๔๘ ว่า กรณีที่ดินที่พิพาทเป็นที่ดินของรัฐ ตามมาตรา ๒๖ (๔) แห่งพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ ซึ่งได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตปฏิรูปที่ดินแล้ว และ ส.ป.ก. ได้นำที่ดินนั้นมาดำเนินการปฏิรูปที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินป่านายางหลักให้แก่เกษตรกรเข้าทำประโยชน์ตามแบบหนังสืออนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ (ส.ป.ก. ๔-๐๑ ข) เป็นการจัดให้เกษตรกรผู้ซึ่งได้ถือครองที่ดินของรัฐและเข้าทำประโยชน์ในที่ดินอยู่ก่อนมีพระราชกฤษฎีกาประกาศเขตปฏิรูปที่ดินฯ เกษตรกรเหล่านั้นจึงได้รับเพียงสิทธิเข้าทำประโยชน์ในที่ดินที่ได้รับอนุญาตตามจำนวนที่ถือครองแต่ไม่เกินจำนวนตามที่กฎหมายกำหนดตามมาตรา ๓๐ วรรคหนึ่ง ซึ่งเกษตรกรผู้ได้รับอนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ที่ดินพิพาท คือ นายบุญชู เดียงขุนทด นายบุญชูมิได้เป็นผู้เช่าหรือเช่าซื้อที่ดินแปลงพิพาทกับ ส.ป.ก. ตามมาตรา ๓๐ วรรคสอง และวรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว การตกทอดทางมรดกสิทธิจึงต้องเป็นไปตามมติ คปก. ครั้งที่ ๗/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๔๔ ซึ่งกำหนดให้สิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินตกแก่เกษตรกรซึ่งเป็นสามีหรือภริยาของเกษตรกรผู้ได้รับสิทธิการเข้าทำประโยชน์เป็นอันดับแรก ส่วนกรณีตามมาตรา ๓๐ วรรคหก แห่งพระราชบัญญัติเดียวกัน เป็นเรื่องการจัดที่ดินให้เกษตรกรเช่าหรือเช่าซื้อ โดยสิทธิการเช่าหรือเช่าซื้อดังกล่าวจะโอนแก่กันได้หรือตกทอดทางมรดกได้เฉพาะตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด ซึ่งได้มีการออกระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการโอนและการตกทอดทางมรดกสิทธิการเช่าหรือเช่าซื้อที่ดินในการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๓๕ แล้ว นอกจากนี้ คำว่า สิทธิ ตามมาตรา ๓๔ แห่งพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ ต้องเป็นสิทธิที่เกษตรกรผู้ทำสัญญาเช่าซื้อและได้ชำระค่าเช่าซื้อให้ ส.ป.ก. ครบถ้วน และได้ทำการจดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์ในที่ดินให้เกษตรกรแล้วเท่านั้น กรณีที่ดินพิพาทนายบุญชูเป็นเพียงผู้ได้รับอนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ในที่ดินเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ไม่ใช่กรณีที่จะนำมาตรา ๓๔ มาบังคับใช้ได้ โดยการปฏิบัติเกี่ยวกับการพิจารณาในการตกทอดทางมรดกสิทธิในที่ดินของเกษตรกรผู้ได้รับอนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

นายบุญชู

๘๘๘๘๘

นายบุญชู

๘๘๘๘๘



/(ตามแบบ...

(ตามแบบ ส.ป.ก. ๔-๐๑ ข) ตามข้อเท็จจริงในลักษณะเดียวกันนี้ ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสอง ถือปฏิบัติเช่นนี้มาโดยตลอด ไม่มีอคติหรือเลือกปฏิบัติเพื่อให้ผู้หนึ่งผู้ใดเสียหายแต่ประการใด ศาลปกครองชั้นต้นพิจารณาแล้วเห็นว่า คดีนี้มีประเด็นที่ต้องวินิจฉัยย รวมสองประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง มีปัญหาต้องพิจารณารวมสองประการ ประการที่หนึ่ง กระบวนการออกคำสั่งของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ เป็นไปตามขั้นตอนและวิธีการในการพิจารณา ออกคำสั่งทางปกครองหรือไม่ เมื่อปรากฏข้อเท็จจริงว่าในการพิจารณาคำคัดค้านการยื่นคำขอ รับมรดกที่ดินพิพาทของนางไพรินทร์ของผู้ฟ้องคดีทั้งสองซึ่งเป็นบิดามารดาของนายบุญชู เป็นการพิจารณาข้อเท็จจริงจากการที่ผู้ฟ้องคดีทั้งสองเป็นผู้นำเสนอต่อผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ จึงเท่ากับว่าผู้ฟ้องคดีทั้งสองได้รับทราบข้อเท็จจริงนั้นๆ แล้ว อันเป็นกรณีที่ต้องตามมาตรา ๓๐ วรรคสอง (๓) แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ที่มีต้อง ให้คู่กรณีมีโอกาสที่จะได้ทราบข้อเท็จจริงอย่างเพียงพอและมีโอกาสโต้แย้งและแสดง พยานหลักฐานของตนก่อนทำคำสั่งทางปกครองแต่อย่างใด นอกจากนั้น ในกรณีนี้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ก็ได้แจ้งผลการพิจารณาพร้อมเหตุผลแห่งการพิจารณาให้แก่ผู้ฟ้องคดีทั้งสองได้รับทราบ และให้โอกาสผู้ฟ้องคดีทั้งสองในการอุทธรณ์ผลการพิจารณา กรณีจึงรับฟังได้ว่าการพิจารณา เพื่อมีคำสั่งทางปกครองของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ดังกล่าวเป็นไปตามขั้นตอนและวิธีการในการ พิจารณาออกคำสั่งทางปกครองตามที่กฎหมายกำหนดแล้ว

ส่วนปัญหาที่จะต้องพิจารณาในประการที่สองที่ว่า เหตุผลในการมีคำวินิจฉัย ดังกล่าวเป็นเหตุผลอันสมควรหรือไม่ นั้น เห็นว่า การที่ คปก. ได้กำหนดหลักเกณฑ์ การโอนและการตกทอดทางมรดกสิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินของเกษตรกรผู้ได้รับสิทธิ เข้าทำประโยชน์ที่ดินในการปฏิรูปที่ดินนั้น เพื่อแก้ไขปัญหาในทางปฏิบัติเกี่ยวกับการ บริหารจัดการที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่เกษตรกรผู้ได้รับสิทธิ เข้าทำประโยชน์ที่ดินในการปฏิรูปที่ดินที่ยังไม่ได้รับกรรมสิทธิ์ในที่ดินและทายาท ของเกษตรกรผู้นั้น การดำเนินการของ คปก. จึงเป็นไปตามมาตรา ๑๙ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกร พ.ศ. ๒๕๑๘ ส่วนปัญหาที่จะต้อง พิจารณาคำวินิจฉัยของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ที่วินิจฉัยให้นางไพรินทร์เป็นผู้มีสิทธิ เข้าทำประโยชน์ในที่ดินในการปฏิรูปมีเหตุผลอันสมควรหรือไม่ เห็นว่า เมื่อปรากฏว่ากรรมสิทธิ์ ที่ดินแปลงพิพาทดังกล่าวยังคงเป็นของ สปก. ตามมาตรา ๓๖ ทวิ แห่งพระราชบัญญัติ

นางไพรินทร์

๐/



/การปฏิรูปที่ดิน...

นายประจักษ์ ก้องสุมีสุธรรมกุล  
ประธานศาลปกครองสูงสุด

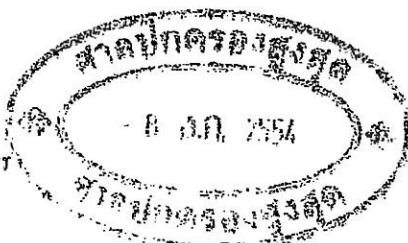
การปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ และนางไพรินทร์เป็นภรรยาของนายบุญชู ผู้ได้รับสิทธิการเข้าทำประโยชน์และเป็นผู้ทำประโยชน์ในที่ดินแปลงพิพาท จึงมีสิทธิเข้าทำประโยชน์ในที่ดินเป็นอันดับแรก การที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ มีคำสั่งไม่อนุญาตให้ผู้ฟ้องคดีทั้งสองซึ่งเป็นบิดามารดาของนายบุญชูให้เข้ารับมรดกในที่ดินแปลงพิพาท จึงเป็นการใช้ดุลพินิจที่ชอบด้วยเหตุผลและเป็นไปตามระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการคัดเลือกเกษตรกร ซึ่งจะมีสิทธิได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๓๕ ประกอบกับหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการโอนและการตกทอดทางมรดกสิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินของเกษตรกรผู้ได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินตามมติ คปท. ในการประชุม ครั้งที่ ๗/๒๕๔๔ เมื่อวันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๔๔ แล้ว สำหรับกรณีผู้ฟ้องคดีทั้งสองเห็นว่า การกระทำของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ เป็นการฝ่าฝืนต่อกฎหมายไม่ปฏิบัติให้เป็นไปตามมาตรา ๓๙ แห่งพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ ที่บัญญัติว่าที่ดินที่บุคคลได้รับสิทธิโดยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมจะทำการแบ่งแยกหรือโอนสิทธิในที่ดินนั้นไปยังผู้อื่นมิได้ เว้นแต่เป็นการตกทอดทางมรดกแก่ทายาทโดยธรรม หรือโอนไปยังสถาบันเกษตรกร หรือ ส.ป.ก. เพื่อประโยชน์ในการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ทั้งนี้ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง กรณีมีปัญหาที่จะต้องพิจารณาว่า สิทธิในที่ดินตามมาตรา ๓๙ แห่งพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ นั้น มีความหมายเพียงใด โดยที่พระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ มิได้บัญญัติความหมายของคำว่า สิทธิในที่ดิน ไว้แต่คำว่า สิทธิในที่ดิน ปรากฏตามมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัตินี้ซึ่งได้บัญญัติว่าเจ้าของที่ดิน หมายความว่า ผู้มีสิทธิในที่ดินตามประมวลกฎหมายที่ดิน โดยมาตรา ๑ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน บัญญัติว่า สิทธิในที่ดิน หมายความว่า กรรมสิทธิ์ และให้หมายความรวมถึงสิทธิครอบครองด้วย ดังนั้น จึงเห็นว่า สิทธิในที่ดิน ตามมาตรา ๓๙ แห่งพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ เป็นกรณีบังคับแก่ผู้ที่ได้กรรมสิทธิ์ในที่ดินที่ ส.ป.ก. จัดให้ไปแล้วเท่านั้น เมื่อกรณีที่ดินพิพาทกรรมสิทธิ์ในที่ดินยังอยู่กับ ส.ป.ก. ตามมาตรา ๓๖ ทวิ แห่งพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ และผู้มีชื่อใน ส.ป.ก. ๔-๐๑ ข ถึงแก่กรรม การรับมรดกสิทธิในที่ดินดังกล่าวจึงต้องเป็นไปตามมาตรา ๓๐ แห่งพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดิน

นายบุญชู

ศาลปกครอง

คดีปกครอง

คดีปกครอง



/เพื่อเกษตรกรรม...

เพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ ประกอบกับระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการคัดเลือกเกษตรกรซึ่งจะมีสิทธิได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๓๕ และหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการโอนและการตกทอดทางมรดกสิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินของเกษตรกรผู้ได้รับที่ดินจากการปฏิรูปตามมติ คปก. ในการประชุมครั้งที่ ๗/๒๕๔๔ เมื่อวันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๔๔ ข้อกล่าวอ้างข้างต้นของผู้ฟ้องคดีทั้งสองฟังไม่ขึ้น

สำหรับประเด็นที่สอง เมื่อผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ เห็นด้วยกับความเห็นของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ และยกคำอุทธรณ์ของผู้ฟ้องคดีทั้งสอง การพิจารณาอุทธรณ์ของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ จึงชอบด้วยกฎหมาย

ศาลปกครองชั้นต้นพิพากษายกฟ้อง

ผู้ฟ้องคดีทั้งสองอุทธรณ์ว่า ผู้ฟ้องคดีขอโต้แย้งการพิจารณาของศาลปกครองชั้นต้นเกี่ยวกับการวินิจฉัยเหตุผลในการออกคำสั่งของผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสอง กล่าวคือ ตามมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ กำหนดว่า "การปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม" คือ การที่รัฐนำที่ดินของรัฐ หรือที่ดินที่รัฐจัดซื้อหรือเวนคืนจากเจ้าของที่ดินมาเข้าโครงการปฏิรูป "ที่ดินของรัฐ" คือ บรรดาที่ดินทั้งหลายที่เป็นทรัพย์สินของแผ่นดิน และกำหนดว่า "เจ้าของที่ดิน" คือ ผู้มีสิทธิในที่ดินตามประมวลกฎหมายที่ดิน คดีนี้ผู้ฟ้องคดีทั้งสองยื่นคำฟ้องคดีโดยกล่าวอ้างว่าผู้ฟ้องคดีทั้งสองเป็นเจ้าของและผู้ครอบครองที่ดินมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๐ ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๐ (ตามคำฟ้องเป็นปี พ.ศ. ๒๕๔๔) คปก. ได้ประกาศและกำหนดเขตปฏิรูปที่ดิน ผู้ฟ้องคดีทั้งสองจึงนำที่ดินพิพาทเข้าโครงการ ตามมาตรา ๒๘ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ และได้ขอให้ทางราชการลงชื่อนายบุญชู เตียงขุนทด บุตรชาย ในเอกสารเพื่อความสะดวกในการติดต่อกับทางราชการ เนื่องจากผู้ฟ้องคดีมีอายุมากแล้ว และนอกจากนี้ยังทำให้มีโอกาสได้เอกสารสิทธิที่ดินกว่า ๖.๖๓.๕ ไร่ ซึ่งผู้ฟ้องคดีได้เสียภาษีอยู่ทุกปี การดำเนินการจัดที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินจึงมิได้เป็นไปตามคำวินิจฉัยของศาลปกครองชั้นต้น ข้อเท็จจริงปรากฏว่านายบุญชูถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๔๔ (ที่ถูกคือ พ.ศ. ๒๕๔๕) นางไพรินทร์ ได้ไปยื่นคำขอรับมรดกสิทธิเข้าทำประโยชน์ในที่ดินเขตปฏิรูปที่ดินแทนนายบุญชูในวันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๔๗ ผู้ฟ้องคดีทั้งสองทราบเรื่องจึงได้ยื่นคำร้องคัดค้านนางไพรินทร์ในวันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๔๗ ประเด็นที่จะต้องวินิจฉัยมีว่า ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ใช้เหตุผลโดยอ้างอิงกฎหมายใดรองรับ

๒๕๔๗

๒๕๔๗

๒๕๔๗

๒๕๔๗



/ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑...

ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ใช้อำนาจเกินกฎหมายหรือไม่ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ใช้อำนาจโดยฝ่าฝืน  
ต่อกฎหมายหรือไม่ การได้มาซึ่งที่ดินเพื่อใช้ในการปฏิรูปได้กำหนดไว้ในมาตรา ๒๕  
ถึงมาตรา ๒๘ แห่งพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ ส่วนการ  
จัดที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินต้องเป็นไปตามมาตรา ๓๐ (๑) (๒) (๓) แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว  
โดยมาตรา ๓๐ วรรคห้า แห่งพระราชบัญญัติเดียวกันให้อำนาจ ส.ป.ก. จัดที่ดินให้บุคคล  
เช่าหรือเช่าซื้อได้ การที่ศาลปกครองชั้นต้นไม่พิจารณามาตรา ๓๐ ทั้งมาตรา โดยนำเฉพาะ  
มาตรา ๓๐ วรรคหก ที่บัญญัติว่า การจัดที่ดินให้เช่าหรือเช่าซื้อตามมาตรานี้ไม่อยู่ภายใต้บังคับ  
แห่งกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมการเช่าหรือเช่าซื้อ และสิทธิการเช่าหรือเช่าซื้อดังกล่าว  
จะโอนแก่กันได้หรือตกทอดทางมรดกได้เฉพาะตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการ  
กำหนด มาบังคับใช้กับกรณีของผู้ฟ้องคดีทั้งสอง ทั้งที่การฟ้องคดีนี้ไม่เกี่ยวกับการเช่าหรือ  
เช่าซื้อ และการที่ศาลปกครองชั้นต้นนำมติ สปก. ในการประชุมครั้งที่ ๗/๒๕๔๔ ลงวันที่  
๘ พฤศจิกายน ๒๕๔๔ มาปรับใช้กับที่ดินพิพาท จึงไม่ชอบ นอกจากนี้ เมื่อพระราชบัญญัติ  
การปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ ไม่ได้บัญญัติความหมายของคำว่า มรดก และ  
ทายาทโดยธรรม ไว้ ความหมายของทั้งสองคำดังกล่าวจึงต้องเป็นไปตามมาตรา ๑๖๐๐ และ  
มาตรา ๑๖๐๓ วรรคสอง ประกอบมาตรา ๑๖๒๙ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์  
ซึ่งเป็นกฎหมายใกล้เคียง ผู้ฟ้องคดีทั้งสองเป็นทายาทโดยธรรมตามมาตรา ๑๖๒๙ (๒)  
แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จึงมีสิทธิในที่ดินพิพาท โดยการที่ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสอง  
ไม่นำมาตรา ๓๙ แห่งพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ มาปรับ  
ใช้กับกรณีของผู้ฟ้องคดีทั้งสองเป็นการโต้แย้งสิทธิของผู้ฟ้องคดีทั้งสอง เนื่องจากนายบุญชู  
ได้รับสิทธิจากการปฏิรูปที่ดินแล้ว การโอนสิทธิของนายบุญชูจึงต้องเป็นไปตามมาตรา ๓๙  
 อีกทั้งไม่มีข้อกำหนดหรือข้อห้ามไม่ให้นำประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาบังคับใช้กับ  
มาตรา ๓๙ ผิดกับมาตรา ๓๐ วรรคหก ที่กำหนดไม่ให้นำกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุม  
การเช่าหรือเช่าซื้อมาใช้บังคับ ผู้ฟ้องคดีทั้งสองไม่ได้โต้แย้งกรรมสิทธิ์ในที่ดินพิพาท เพราะ  
ทราบว่าที่ดิน ส.ป.ก. เป็นที่ดินของรัฐตามพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม  
พ.ศ. ๒๕๑๘ เพียงแต่เห็นว่าสิทธิในการเข้าทำประโยชน์ตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวควรเป็นสิทธิ  
ของผู้ฟ้องคดีทั้งสองซึ่งเป็นเจ้าของที่ดินเดิมก่อนการปฏิรูปที่ดิน

ตามที่ถูกฟ้องคดีที่ทั้งสองยื่นคำให้การอ้างคดีครั้งที่ ๓/๒๕๓๓ ลงวันที่  
๑๕ มิถุนายน ๒๕๓๓ แต่ไม่ได้แนบมติดังกล่าวมาพร้อมกับคำให้การ ดังนั้น การที่กล่าวอ้าง

นาย บุญชู

๑

นาย บุญชู

นาย บุญชู



/ตามขั้นตอนที่ ๑...

ตามขั้นตอนที่ ๑ ขั้นตอนที่ ๒ และขั้นตอนที่ ๓ อาจเป็นการกล่าวอ้างหรือยกขึ้นมาเพียงบางส่วน บางข้อความที่จะเป็นประโยชน์แก่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ เท่านั้น แต่อย่างไรก็ตาม มติดังกล่าว จะนำมาใช้ประกอบกับมาตรา ๓๙ แห่งพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ ไม่ได้ เพราะมาตรา ๓๙ บัญญัติว่า ...ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนด ในกฎกระทรวง... ซึ่งผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองไม่มีกฎกระทรวงเกี่ยวกับเรื่องนี้มาแสดงหรือ กล่าวอ้าง และมติดังกล่าวก็ไม่ใช่อีกกฎกระทรวง โดยในกรณีเดียวกันในคดีหมายเลขดำ ที่ ๑๑๔/๒๕๔๘ และประเด็นเดียวกันที่ผู้ฟ้องคดีที่ ๑ ฟ้องผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ในคดีนั้น ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ กลับอ้างมติ คปก. ในการประชุมครั้งที่ ๕/๒๕๓๓ ลงวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๓๓ ซึ่งแก้ไขโดย มติ คปก. ในการประชุมครั้งที่ ๗/๒๕๓๔ ลงวันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๔๔ โดยไม่ได้กล่าวอ้างมติ คปก. ในการประชุมครั้งที่ ๓/๒๕๓๓ ลงวันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๓๓ เหมือนในคดีนี้ จึงเห็นได้ว่าการใช้ดุลพินิจหรือการใช้เหตุและผลของผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสอง ไม่มีกฎหมายรองรับ ที่ผู้ถูกฟ้องคดีนำมาติ คปก. ในการประชุมที่ ๓/๒๕๓๓ ลงวันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๓๓ เรื่องการรับมรดกมากล่าวอ้างนั้น ผู้ฟ้องคดีเห็นว่ามติดังกล่าว มีผลบังคับใช้กับมาตรา ๓๐ เท่านั้น ไม่มีผลใช้บังคับกับมาตรา ๓๙ เพราะมาตรา ๓๐ วรรคหก กำหนดว่า ตามหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด ส่วนมาตรา ๓๙ กำหนดว่า ทั้งนี้ เป็นไปตามหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง ดังนั้น การออกคำสั่งของผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองจึงเป็นการฝ่าฝืนต่อประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๖๒๙ และมาตรา ๑๖๓๐ วรรคสอง และมาตรา ๓๙ แห่งพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดิน เพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ เป็นการออกคำสั่งโดยไม่มีอำนาจ เกินขอบอำนาจ เป็นการเลือกปฏิบัติ และขัดต่อกฎหมาย เมื่อผู้ฟ้องคดียื่นอุทธรณ์คำสั่งต่อผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ และ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ได้มีคำสั่งยืนตามผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ จึงเป็นการออกคำสั่งโดยมิชอบเช่นกัน ขอให้ศาลปกครองสูงสุดพิพากษาให้เพิกถอนคำสั่งของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ที่มีคำสั่ง ไม่จดทะเบียนลงชื่อผู้ฟ้องคดีทั้งสองลงในหนังสือ ส.ป.ก. ๔-๐๑ ข เลขที่ ๖๔๑ และมีคำสั่ง ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ จดทะเบียนลงชื่อผู้ฟ้องคดีทั้งสองในหนังสือ ส.ป.ก. ๔-๐๑ ข เลขที่ ๖๔๑ ตามสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายต่อไป และผู้ฟ้องคดีทั้งสองขอถือเอาคำฟ้อง คำแถลงคัดค้าน และเอกสารที่ได้ยื่นไว้ต่อศาลปกครองชั้นต้นในระหว่างการพิจารณาคดี เป็นส่วนหนึ่งของ อุทธรณ์ฉบับนี้ด้วย

ผู้ฟ้องคดี

ON

นาย...  
นาย...  
นาย...



ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑...

ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ แก่ผู้ทบทวนว่า ผู้ฟ้องคดีทั้งสอง มิใช่เจ้าของที่ดิน ตามมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ เมื่อพิจารณานิยามคำว่า การปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม จะเห็นได้ว่า ในการดำเนินการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมในที่ดินที่ ส.ป.ก. ได้มานั้น ต้องดำเนินการ จัดที่ดินตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในมาตรา ๓๐ แห่งพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดิน เพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ และคปก. ได้มีมติกำหนดขั้นตอนของการให้สิทธิในที่ดิน แก่เกษตรกรไว้ในการประชุมครั้งที่ ๓/๒๕๓๓ เมื่อวันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๓๓ และกำหนด หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการโอนหรือการตกทอดทางมรดกสิทธิการเข้าทำประโยชน์ที่ดิน โดยเฉพาะที่ดินของรัฐที่ยังมิได้ทำสัญญาเช่าหรือเช่าซื้อจาก ส.ป.ก. ไว้ในการประชุม ครั้งที่ ๗/๒๕๔๔ เมื่อวันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๔๔ โดยมีมติ คปก. ครั้งที่ ๓/๒๕๓๓ เมื่อวันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๓๓ ได้กำหนดขั้นตอนของการให้สิทธิในที่ดินแก่เกษตรกรไว้ ๓ ขั้นตอน ดังที่ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสอง ได้ชี้แจงต่อศาลปกครองชั้นต้นแล้ว และขอถือเอกสารหลักฐานและคำให้การที่ยื่นไว้ ดังนั้น ในการพิจารณาโอนสิทธิหรือรับมรดกสิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินจึงใช้หลักเกณฑ์ ตามที่ คปก. กำหนด ซึ่งกรณีของนายบุญชู เดียงขุนทด เป็นการได้สิทธิเข้าทำประโยชน์ ในที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินซึ่งอยู่ในขั้นตอนที่ ๑ เมื่อนายบุญชูถึงแก่กรรม การโอน หรือการตกทอดทางมรดกจึงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ ตามมติ คปก. ในการประชุม ครั้งที่ ๓/๒๕๓๓ เมื่อวันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๓๓ และครั้งที่ ๗/๒๕๔๔ เมื่อวันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๔๔ กำหนด อีกทั้งกรณีตามมาตรา ๓๙ แห่งพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดิน เพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ เป็นสิทธิตามขั้นตอนที่ ๓ คือ กรณีที่เกษตรกรได้ชำระราคาเช่าซื้อ ที่ดินครบถ้วนแล้ว และ ส.ป.ก. ได้โอนกรรมสิทธิ์ในที่ดินนั้นให้แก่เกษตรกรแล้ว เกษตรกร จะมีสิทธิในที่ดินตามพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม การตกทอดทางมรดก แก่ทายาทโดยธรรม หรือโอนไปยังสถาบันเกษตรกร หรือ ส.ป.ก. เพื่อประโยชน์ในการ ปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนด ในกฎกระทรวง ซึ่งขณะนี้ยังมีได้ออกกฎกระทรวง เหตุที่ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองไม่ยกมาตรา ๓๐ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวทั้งมาพิจารณา เนื่องจากมาตรา ๓๐ เป็นรายละเอียด เกี่ยวกับการจัดที่ดิน ส่วนที่ดินพิพาทเป็นกรณีที่เกษตรกรได้รับสิทธิการเข้าทำประโยชน์แล้ว ตามขั้นตอนที่ ๑ การตกทอดทางมรดกนั้นไม่อยู่ในกระบวนการที่กฎหมายกำหนด ที่จะให้สิทธิไว้ หากเกษตรกรถึงแก่กรรมในขั้นตอนนี้ ส.ป.ก. สามารถคัดเลือกเกษตรกร

ผู้ถูกฟ้อง



/ตามระเบียบ...

ตามระเบียบเพื่อให้เข้าทำประโยชน์แทนได้ โดยอาศัยกระบวนการจัดที่ดินตามมาตรา ๓๐ หรือคณะกรรมการอาจกำหนดระเบียบหลักเกณฑ์ วิธีการให้มีการทดทอนทางมรดกได้ หากเห็นว่าเหมาะสม โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๑๙ แห่งพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ ทั้งนี้ ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองได้ดำเนินการเป็นไปตามระเบียบหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดและให้อำนาจไว้ทุกประการ มิได้มีการกระทำฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติของกฎหมายตามที่ผู้ฟ้องคดีกล่าวอ้างแต่อย่างใด

ศาลปกครองสูงสุดออกนั่งพิจารณาคดี โดยได้รับฟังสรุปข้อเท็จจริงของตุลาการเจ้าของสำนวน และคำชี้แจงด้วยวาจาประกอบคำแถลงการณ์ของตุลาการผู้แถลงคดี ศาลปกครองสูงสุดได้ตรวจพิจารณาเอกสารทั้งหมดในสำนวนคดี กฎหมายระเบียบ ข้อบังคับ ฯลฯ ที่เกี่ยวข้องประกอบแล้ว

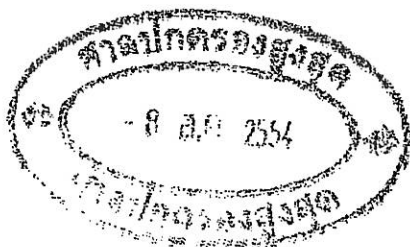
ข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า ผู้ฟ้องคดีที่ ๑ และผู้ฟ้องคดีที่ ๒ เป็นผู้ครอบครองทำประโยชน์ในที่ดินพิพาทตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๐ โดยมีหลักฐานการเสียภาษีบำรุงท้องที่ (ภ.บ.ท.๕) ต่อมา ปี พ.ศ. ๒๕๔๔ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ได้ออกสำรวจและประกาศว่าที่ดินของผู้ฟ้องคดีทั้งสองอยู่ในเขตปฏิรูปที่ดิน ผู้ฟ้องคดีทั้งสองได้นำเจ้าหน้าที่รังวัดในที่ดินแปลงพิพาทและขอให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ออกหลักฐาน ส.ป.ก.๔-๐๑ ข เลขที่ ๖๔๑ เล่ม ๗ หน้า ๔๑ แปลงเลขที่ ๘ ระบุว่า ส.ป.ก. กลุ่มที่ ๒๗๙๑ อำเภอป่าเห็ญณรงค์ จังหวัดชัยภูมิ เนื้อที่ ๗ ไร่ เป็นชื่อของนายบุญชู เดียงขุนทด บุตรของผู้ฟ้องคดีทั้งสอง ต่อมา เมื่อวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๔๕ นายบุญชูถึงแก่กรรม หลังจากนั้นเมื่อวันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๔๗ นางไพรินทร์ เดียงขุนทด ซึ่งเป็นภรรยาของนายบุญชูได้ไปยื่นคำขอเข้าทำประโยชน์ในที่ดินพิพาทต่อผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ต่อมา เมื่อวันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๔๗ ผู้ฟ้องคดีที่ ๑ ได้ยื่นคำร้องขอคัดค้านคำขอของนางไพรินทร์ โดยอ้างว่าผู้ฟ้องคดีที่ ๑ เป็นผู้มอบที่ดินดังกล่าวให้แก่นายบุญชูซึ่งเป็นบุตรชาย และผู้ฟ้องคดีที่ ๑ ยังคงทำประโยชน์ในที่ดินตลอดมาจนถึงปัจจุบัน ส่วนนางไพรินทร์มิได้เข้าทำประโยชน์ในที่ดินตั้งแต่ นายบุญชูเสียชีวิตเมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๕ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ จึงได้ส่งเจ้าหน้าที่ดำเนินการตรวจสอบการทำประโยชน์ในที่ดินพิพาท จากการสอบถามนายเจริญ เกินมงคล ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๑๔ ตำบลบ้านชวน อำเภอป่าเห็ญณรงค์ และนายโลม ปราบโจร ชาวบ้านในหมู่บ้าน ปรากฏว่านางไพรินทร์ได้ร่วมทำประโยชน์ในที่ดินพิพาทกับนายบุญชูตลอดมา ภายหลัง



/นายบุญชู...

นายบุญชูเสียชีวิตเมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๕ นางไพรินทร์ยังคงทำประโยชน์ในที่ดิน จนถึงปี พ.ศ. ๒๕๔๗ นางไพรินทร์ได้มีสามีใหม่ ผู้ฟ้องคดีที่ ๑ จึงให้นายวิชาญ เตียงขุนทด น้องชายของนายบุญชู เข้าทำประโยชน์ในที่ดินพิพาทเพื่อขัดขวางนางไพรินทร์มิให้เข้าทำประโยชน์ในที่ดินดังกล่าว เนื่องจากไม่พอใจที่นางไพรินทร์มีสามีใหม่ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ จึงพิจารณาโดยใช้หลักเกณฑ์ ตามมติ คปท. ครั้งที่ ๗/๒๕๔๔ เมื่อวันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๔๔ ที่กำหนดให้สิทธิ การเข้าทำประโยชน์ในที่ดินเขตปฏิรูปที่ดินตกทอดทางมรดกแก่เกษตรกรซึ่งเป็นสามีหรือภริยา ของเกษตรกรผู้ได้รับสิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินที่ถึงแก่ความตายเป็นผู้ได้รับการพิจารณา ให้ได้สิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินดังกล่าวเป็นลำดับแรก เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่า นางไพรินทร์เป็นภรรยาโดยชอบด้วยกฎหมายของนายบุญชู ปรากฏตามใบสำคัญ การสมรส เลขทะเบียนที่ ๓๖/๑๐๓๙๒ ลงวันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๓๙ และทำประโยชน์ ในที่ดินพิพาทอยู่จริง เมื่อวันที่ ๒๙ ธันวาคม ๒๕๔๗ ปฏิรูปที่ดินจังหวัดชัยภูมิจึงพิจารณา ให้นางไพรินทร์เป็นผู้รับสิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดิน ส.ป.ก. ๔ - ๐๑ ข เลขที่ ๖๔๑ เล่ม ๗ หน้า ๔๑ แปลงเลขที่ ๘ ไร่ ๖ งาน ส.ป.ก. กลุ่มที่ ๒๗๙๑ หลังจากนั้นผู้ฟ้องคดีที่ ๑ ได้มอบให้ผู้ฟ้องคดีที่ ๒ ยื่นอุทธรณ์คัดค้านคำสั่งปฏิรูปที่ดินจังหวัดชัยภูมิ โดยอ้างเหตุผล แต่เพียงว่านางไพรินทร์กระทำไม่ติดต่อกับผู้ฟ้องคดีทั้งสอง ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ พิจารณาแล้วเห็นว่า ผู้ฟ้องคดีที่ ๒ มิใช่ผู้ยื่นคัดค้านการรับสิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินของนางไพรินทร์ และในอุทธรณ์ไม่ปรากฏกรณีโต้แย้งว่าคำสั่งของปฏิรูปที่ดินจังหวัดชัยภูมิไม่ชอบด้วยกฎหมาย ด้วยเหตุใด ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ จึงมีคำสั่งยกอุทธรณ์ของผู้ฟ้องคดีที่ ๒ เมื่อวันที่ ๒๘ เมษายน ๒๕๔๘ ผู้ฟ้องคดีทั้งสองจึงฟ้องคดีเพื่อขอให้ศาลปกครองมีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้ เพิกถอนคำสั่งของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ที่มีคำสั่งไม่จดทะเบียนลงชื่อผู้ฟ้องคดีทั้งสองลงในหนังสือ ส.ป.ก. ๔-๐๑ ข เลขที่ ๖๔๑ เล่ม ๗ หน้า ๔๑ แปลงเลขที่ ๘ ไร่ ๖ งาน ส.ป.ก. กลุ่มที่ ๒๗๙๑ อำเภอป่าเห็ญณรงค์ จังหวัดชัยภูมิ และให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ จดทะเบียนลงชื่อผู้ฟ้องคดีทั้งสอง ลงในหนังสือ ส.ป.ก. ๔-๐๑ ข เลขที่ ๖๔๑ เล่ม ๗ หน้า ๔๑ แปลงเลขที่ ๘ ไร่ ๖ งาน ส.ป.ก. กลุ่มที่ ๒๗๙๑ อำเภอป่าเห็ญณรงค์ จังหวัดชัยภูมิ

คดีมีประเด็นที่จะต้องวินิจฉัยว่า การที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ โดยปฏิรูปที่ดิน จังหวัดชัยภูมิมีคำสั่งให้นางไพรินทร์ เตียงขุนทด เป็นผู้ได้รับสิทธิการเข้าทำประโยชน์ ในที่ดินตามหนังสือ ส.ป.ก. ๔-๐๑ ข เลขที่ ๖๔๑ เล่ม ๗ หน้า ๔๑ แปลงเลขที่ ๘ ไร่ ๖ งาน ส.ป.ก. กลุ่มที่ ๒๗๙๑ อำเภอป่าเห็ญณรงค์ จังหวัดชัยภูมิ แทนที่จะสั่งให้ผู้ฟ้องคดีทั้งสอง



/เป็นผู้ได้รับ...

เป็นผู้ได้รับสิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินดังกล่าว และการที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ยกอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวของผู้ฟ้องคดีทั้งสอง เป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือไม่

พิเคราะห์แล้วเห็นว่า มาตรา ๓๐ แห่งพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๒ บัญญัติไว้ในวรรคหนึ่งว่า บรรดาที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์ที่ ส.ป.ก. ได้มา ให้ ส.ป.ก. มีอำนาจจัดให้เกษตรกรหรือสถาบันเกษตรกรได้ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด ทั้งนี้ ตามขนาดการถือครองในที่ดินดังกล่าวต่อไปนี้ (๑) จำนวนที่ดินไม่เกินห้าสิบไร่ สำหรับเกษตรกรและบุคคลในครอบครัวเดียวกัน ซึ่งประกอบเกษตรกรรมอย่างอื่นนอกจากเกษตรกรรมเลี้ยงสัตว์ใหญ่ตาม (๒) จำนวนที่ดินไม่เกินหนึ่งร้อยไร่ สำหรับเกษตรกรและบุคคลในครอบครัวเดียวกัน ซึ่งใช้ประกอบเกษตรกรรมเลี้ยงสัตว์ใหญ่ตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ประกาศกำหนด (๓) จำนวนที่ดินที่คณะกรรมการเห็นสมควร สำหรับสถาบันเกษตรกร ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงประเภทและลักษณะการดำเนินงานของสถาบันเกษตรกรนั้นๆ ในวรรคสองว่า ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ถ้าเป็นการจัดให้เกษตรกร และเป็นที่ดินที่คณะกรรมการกำหนดมิให้มีการโอนสิทธิในที่ดินก็ให้จัดให้เกษตรกรเช่า ในกรณีอื่นให้จัดให้เกษตรกรเช่าหรือเช่าซื้อตามที่เกษตรกรแสดงความจำนง ถ้าเป็นการจัดให้สถาบันเกษตรกรให้จัดให้สถาบันเกษตรกรเช่า ในวรรคสามว่า บรรดาที่ดินที่ ส.ป.ก. ได้มา ถ้าเป็นที่ดินของรัฐและมีเกษตรกรถือครองอยู่แล้วเกินจำนวนที่กำหนดในวรรคหนึ่งก่อนเวลาที่คณะกรรมการกำหนดเมื่อเกษตรกรดังกล่าวยื่นคำร้องและยินยอมชำระค่าเช่า หรือค่าชดเชยที่ดินในอัตราหรือจำนวนที่เพิ่มขึ้น ตามที่คณะกรรมการกำหนด สำหรับที่ดินส่วนที่เกินตามวรรคหนึ่งให้คณะกรรมการจัดที่ดินให้เกษตรกรเช่าหรือจัดให้แล้วแต่กรณี ตามจำนวนที่เกษตรกรถือครองได้ แต่เมื่อรวมกันแล้วต้องไม่เกินหนึ่งร้อยไร่ ในการกำหนดอัตราค่าเช่าหรือค่าชดเชยที่ดินดังกล่าว ต้องคำนึงถึงระยะเวลาและวิธีการที่เกษตรกรได้ที่ดินนั้นมา ความสามารถในการทำประโยชน์ ประเภทของเกษตรกรรม และการทำประโยชน์ที่ได้ทำไว้แล้วในที่ดินนั้น ในวรรคสี่ว่า ในการจัดที่ดินให้เกษตรกรตามวรรคสาม ถ้าเกษตรกรได้เข้าครอบครองที่ดินดังกล่าวก่อน พ.ศ. ๒๕๑๐ ให้เรียกเก็บเฉพาะค่าธรรมเนียมในการโอนและรังวัด และค่าปรับปรุงพัฒนาที่ดินที่ ส.ป.ก. ดำเนินการให้ตามจำนวนที่คณะกรรมการกำหนด เฉพาะส่วนที่ไม่เกินห้าสิบไร่ ในวรรคห้าว่า นอกจากการจัดที่ดินให้แก่บุคคลตาม (๑) (๒) และ (๓)



ให้ ส.ป.ก....

ให้ ส.ป.ก. มีอำนาจจัดที่ดินหรือสงฆ์หรือทรัพย์ให้แก่บุคคลใดเข้า เช่าซื้อ ซื้อ หรือเช่าทำประโยชน์ เพื่อใช้สำหรับกิจการอื่นที่เป็นการสนับสนุนหรือเกี่ยวเนื่องกับการปฏิรูปที่ดินตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษาได้ ทั้งนี้ ตามขนาด การถือครองในที่ดินที่คณะกรรมการเห็นสมควร ซึ่งต้องไม่เกินห้าสิบไร่ ส่วนหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการอนุญาตหรือการให้ผู้ได้รับอนุญาตถือปฏิบัติให้เป็นไปตามที่ คณะกรรมการกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี ในวรรคหน้า การจัดที่ดิน ให้เช่าหรือเช่าซื้อตามมาตรา ๓๖ ไม่อยู่ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมการเช่า หรือเช่าซื้อ และสิทธิการเช่าหรือเช่าซื้อดังกล่าวจะโอนแก่กันได้หรือตกทอดทางมรดก ได้เฉพาะตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด และมาตรา ๓๗ แห่งพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ บัญญัติว่า ที่ดินที่บุคคล ได้รับสิทธิโดยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมจะทำการแบ่งแยกหรือโอนสิทธิในที่ดินนั้น ไปยังผู้อื่นมิได้ เว้นแต่เป็นการตกทอดทางมรดกแก่ทายาทโดยธรรม หรือโอนไปยัง สถาบันเกษตรกร หรือ ส.ป.ก. เพื่อประโยชน์ในการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

สำหรับการคัดเลือกเกษตรกรซึ่งจะมีสิทธิได้รับที่ดินนั้น ข้อ ๔ ของระเบียบ คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการ คัดเลือกเกษตรกร ซึ่งจะมีสิทธิได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๓๕ ได้กำหนดบทนิยามคำว่า "เกษตรกร" ไว้ โดยให้หมายความว่า (๑) ผู้ประกอบอาชีพ เกษตรกรรมเป็นหลัก โดยพิจารณาจากการใช้เวลาส่วนใหญ่ในรอบปีเพื่อประกอบเกษตรกรรม แห่งท้องถิ่นนั้น (๒) ผู้ยากจน ผู้จบการศึกษาทางเกษตรกรรม และผู้เป็นบุตรของเกษตรกร ที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา ข้อ ๖ ของระเบียบดังกล่าว กำหนดว่า เกษตรกรผู้ซึ่งมี คุณสมบัติดังต่อไปนี้ มีสิทธิยื่นคำร้องขอเช่าทำประโยชน์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินตามข้อ ๕ ได้ (๑) มีสัญชาติไทย (๒) บรรลุนิติภาวะ หรือเป็นหัวหน้าครอบครัว (๓) มีความประพฤติดี และซื่อสัตย์สุจริต (๔) มีร่างกายสมบูรณ์ ขยันขันแข็ง และสามารถประกอบการเกษตรได้ (๕) ไม่เป็นคนวิกลจริต หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ (๖) ไม่มีที่ดินเพื่อประกอบ เกษตรกรรมเป็นของตนเองหรือของบุคคลในครอบครัวเดียวกัน หรือมีที่ดินเพียงเล็กน้อย แต่ไม่เพียงพอแก่การประกอบเกษตรกรรมเพื่อเลี้ยงชีพ (๗) เป็นผู้ยินยอมปฏิบัติตาม ระเบียบ ข้อบังคับ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมและคณะกรรมการ

นายบุญเรือง

นายบุญเรือง

นายบุญเรือง

นายบุญเรือง



/ปฏิรูปที่ดิน...

ปฏิรูปที่ดินจังหวัดกำหนด ข้อ ๘ ของระเบียบเดียวกัน กำหนดไว้ในวรรคหนึ่งว่า เกษตรกร  
ผู้จะได้รับการพิจารณาคัดเลือกเข้าทำประโยชน์ในที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินได้ต้องอยู่ในหลักเกณฑ์  
ข้อใดข้อหนึ่งดังต่อไปนี้ (๑) เกษตรกรผู้ถือครองที่ดินของรัฐหรือเกษตรกรผู้เช่าที่ดิน  
ที่นำมาดำเนินการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม และเป็นผู้ทำกินในที่ดินนั้น (๒) เกษตรกร  
ผู้ได้รับการขึ้นทะเบียนขอรับที่ดินทำกินจากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (๓) เกษตรกรอื่น  
ตามที่คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัดกำหนด ในวรรคสองว่า ให้คณะกรรมการปฏิรูปที่ดิน  
จังหวัดเป็นผู้พิจารณาในการจัดลำดับเกษตรกรที่จะจัดที่ดินให้ และข้อ ๑๑ ของระเบียบ  
คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ว่าด้วยการให้เกษตรกรและสถาบันเกษตรกร  
ผู้ได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมปฏิบัติเกี่ยวกับการเข้าทำประโยชน์ในที่ดิน  
พ.ศ. ๒๕๓๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยระเบียบฯ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๐ กำหนดไว้ในวรรคหนึ่งว่า  
เกษตรกรหรือสถาบันเกษตรกรสิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินที่ได้รับมอบจาก ส.ป.ก.  
ในกรณีดังต่อไปนี้ (๑) ตาย เลิกสถาบันเกษตรกร หรือสละสิทธิวันแต่จะมีการตกทอด  
ทางมรดก ตามพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ ในวรรคสองว่า  
การสละสิทธิตามวรรคหนึ่ง (๑) และ (๒) ย่อมมีผลทันทีที่เกิดเหตุการณ์เช่นนั้นขึ้น

เมื่อพิจารณาความตามมาตรา ๓๐ แห่งพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม  
พ.ศ. ๒๕๑๘ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ฉบับที่ ๓)  
พ.ศ. ๒๕๓๒ ประกอบกับข้อ ๔ ข้อ ๖ และข้อ ๘ ของระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม  
ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการคัดเลือกเกษตรกร ซึ่งจะมีสิทธิได้รับที่ดิน  
จากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๓๕ ดังที่ยกมาแสดงไว้ข้างต้นแล้ว เห็นได้ว่า  
ผู้ที่มีความประสงค์จะได้สิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินเขตปฏิรูปที่ดินจะต้องเป็นผู้มีคุณสมบัติ  
และจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายว่าด้วยการปฏิรูปที่ดินดังกล่าวกำหนด โดยจะมี  
กระบวนการพิจารณาให้สิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินแก่เกษตรกรเป็นราย ๆ ไป  
สิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินแปลงพิพาท ตามหนังสือ ส.ป.ก.๔-๐๑ ข เลขที่ ๖๔๑ เล่ม ๗  
หน้า ๔๑ แปลงเลขที่ ๘ ราวาง ส.ป.ก. กลุ่มที่ ๒๗๘๑ อำเภอป่าหน่จรงค์ จังหวัดชัยภูมิ  
ของนายบุญชู เตียงขุนทด จึงเป็นสิทธิเฉพาะตัว และสิ้นสุดทันทีที่นายบุญชูถึงแก่กรรม ทั้งนี้  
ตามข้อ ๑๑ วรรคหนึ่ง (๑) และวรรคสอง ของระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม  
ว่าด้วยการให้เกษตรกรและสถาบันเกษตรกรผู้ได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม  
ปฏิบัติเกี่ยวกับการเข้าทำประโยชน์ในที่ดิน พ.ศ. ๒๕๓๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยระเบียบฯ (ฉบับที่ ๒)

นายบุญชู

๔.๑.๒๕๕๐

(ผู้รับมอบอำนาจ)

นายบุญชู



/พ.ศ. ๒๕๕๐...

พ.ศ. ๒๕๔๐ สิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินของนายบุญชูจึงมิใช่กองมรดก  
 ของนายบุญชูผู้ตายตามมาตรา ๑๖๐๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่จะตกทอด  
 แก่ทายาทโดยธรรมของนายบุญชูตามมาตรา ๑๖๒๙ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์  
 ผู้ฟ้องคดีทั้งสองจึงไม่อาจอ้างมาตรา ๓๙ แห่งพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม  
 พ.ศ. ๒๕๑๘ เพื่อขอรับมรดกสิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินของนายบุญชูบุตร  
 ของผู้ฟ้องคดีทั้งสองในฐานะทายาทโดยธรรมได้ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ จึงอาจนำที่ดิน  
 ที่นายบุญชูเคยมีสิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินไปจัดให้แก่เกษตรกรตามหลักเกณฑ์  
 วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนดได้ ตามมาตรา ๓๐ แห่งพระราชบัญญัติการปฏิรูป  
 ที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดิน  
 เพื่อเกษตรกรรม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๒ ที่บัญญัติให้อำนาจสำนักงานการปฏิรูปที่ดิน  
 เพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ในการจัดที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์ที่ ส.ป.ก. ได้มา แก่เกษตรกร  
 หรือสถาบันเกษตรกร เช่า เช่าซื้อ ซื้อ หรือเข้าทำประโยชน์ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และ  
 เงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด ประกอบกับระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม  
 ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการคัดเลือกเกษตรกร ซึ่งจะมีสิทธิได้รับที่ดินจากการ  
 ปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๓๕ และหลักเกณฑ์การโอนและการตกทอดทางมรดก  
 สิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินเขตปฏิรูปที่ดิน ตามมติ คปก. ในการประชุมครั้งที่ ๗/๒๕๔๔  
 เมื่อวันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๔๔ แม้หลักเกณฑ์ตามมติ คปก. ดังกล่าวจะใช้ถ้อยคำว่า  
 การรับมรดกสิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินก็ตาม แต่โดยที่สิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดิน  
 เขตปฏิรูปที่ดินมิใช่กองมรดกของผู้ตายที่จะตกทอดแก่ทายาทโดยธรรมตามประมวลกฎหมายแพ่ง  
 และพาณิชย์ดังที่ได้วินิจฉัยมาแล้วข้างต้น หลักเกณฑ์ตามมติ คปก. ดังกล่าวจึงเป็นเพียง  
 การกำหนดหลักเกณฑ์ในการจัดที่ดินให้เกษตรกรเข้าทำประโยชน์ในกรณีที่เกษตรกรผู้ได้รับ  
 สิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินเขตปฏิรูปที่ดินถึงแก่ความตาย ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรม  
 แก่บุคคลในครอบครัวของเกษตรกรผู้ถึงแก่ความตาย ซึ่งได้ร่วมพัฒนาและเข้าทำประโยชน์  
 ในที่ดิน และเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม  
 พ.ศ. ๒๕๑๘ ที่ต้องการให้เกษตรกรแต่ละรายมีที่ดินทำกินอย่างเพียงพอ การที่ คปก. มีมติในการ  
 ประชุมครั้งที่ ๗/๒๕๔๔ เมื่อวันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๔๔ กำหนดหลักเกณฑ์ให้ปฏิรูปที่ดินจังหวัด  
 เป็นผู้มีอำนาจพิจารณาอนุมัติการโอนและการตกทอดทางมรดกสิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดิน  
 และกำหนดให้เกษตรกรซึ่งเป็นสามีหรือภริยาของเกษตรกรผู้ได้รับสิทธิการเข้าทำประโยชน์

๒๕๔๕

๒๕๔๕

๒๕๔๕

๒๕๔๕



ในที่ดิน...



A circular library stamp from the National Diet Library in Tokyo. The text "National Diet Library" is at the top, "Tokyo" is at the bottom, and "1981" is in the center.

1. The first step in the process is to identify the problem or issue that needs to be addressed. This involves gathering information and understanding the context of the problem.